

Kartläggning om offentlig upphandling Juni 2019

Disclaimer

While Sweco considers that the information in this work is sound, all parties must rely upon their own skill and judgement when making use of it. Sweco does not make any representation or warranty, expressed or implied, as to the accuracy or completeness of the information contained in this report and assumes no responsibility for the accuracy or completeness of such information. Sweco will not assume any liability to anyone for any loss or damage arising out of the provision of this report.

Innehåll

Introduktion.....	4
Syfte med kartläggningen	4
Kartläggningsmetodik	4
Avgränsningar	5
Definitioner	5
Offentlig upphandling	6
Introduktion.....	6
Lagstiftning	6
Aktuella initiativ	7
Aktörer.....	9
Sammanfattning	12
Källförteckning	13

Introduktion

I en verklighet där jordens resurser i form av råmaterial är begränsade krävs en omställning av produktion och konsumtion för att skapa en hållbar ekonomi, en ekonomi där resurserna ingår i samhällets kretslopp, istället för att bli avfall. Denna omställning är i linje med de globala målen inom Agenda 2030 och i synnerhet mål nummer tolv, som tar särskilt sikte på hållbar konsumtion och produktion.¹

Cirkulär ekonomi innebär en omställning från linjära flöden för produkter, material och avfall till cirkulära flöden med ett helhets- och systemperspektiv i alla led. En cirkulär ekonomi grundar sig på att utnyttja allt som produceras så långt det är möjligt, istället för att tillverka, konsumera, förbruka och för att till slut slänga.

För att uppnå en cirkulär ekonomi krävs förändringar i hela samhället, vilket inkluderar och påverkar olika aktörer och sektorer. Omställningen kan ske med hjälp av lagstiftning, policys och styrmedel, men också genom engagemang, efterfrågan och initiativ.

I april 2018 beslutade Sveriges regering att inrätta en Delegation för cirkulär ekonomi. Syftet är att nationellt och regionalt stärka omställningen till en resurseffektiv, cirkulär och biobaserad ekonomi. Delegationen ska ge råd till regeringen och fungera som katalysator. Den ska vara ett kunskapscentrum och en samordnande kraft för omställningen.

Syftet är både att minska miljö- och klimatpåverkan och stärka förutsättningarna för svenskt näringsliv på framtida globala marknader. På så sätt förväntas ett innovativt, konkurrenskraftigt och hållbart näringsliv på nationell och regional nivå uppnås. Delegationens sekretariat har placerats vid Tillväxtverket.²

Syfte med kartläggningen

Sweco har fått i uppdrag att genomföra korta kartläggningar över delegationens aktuella fokusområden. Dessa områden rör plast, design för cirkularitet och offentlig upphandling. Kartläggningen sker inför delegationens kick-off med dess referensgrupper i juni 2019 och denna specifika kartläggning fokuserar på offentlig upphandling.

I detta dokument redovisas en översikt av den lagstiftning som råder på området, vilka aktuella initiativ som finns och vilka aktörer som är verksamma inom offentlig upphandling. Kartläggningen gör inte anspråk på att vara fullständig, utan är att betrakta som en översikt och orientering på området. Utifrån delegationens önskemål har geografiskt fokus placerats på EU, Norden och Sverige.

Kartläggningsmetodik

Kartläggningen har utformats i samråd med kansliet för Delegationen för cirkulär ekonomi. Insamling av data har realiserats främst genom sökning av relevant information i olika databaser samt genom bearbetning och sammanställning av data. Sökningar har skett på hemsidor för relevanta organisationer främst inom EU, Norden och Sverige.

¹ För denna kartläggning, se exempelvis delmål 12.7, om att främja hållbara offentliga upphandlingsmetoder i enlighet med nationell politik och nationella prioriteringar.

² Se

<https://www.regeringen.se/4ac33b/contentassets/d13d35490a9f470a87b885188587b5ae/budgetpropositionen-for-2019-hela-dokumentet-prop.-2018191.pdf> (2019-06-04)

Offentlig upphandling som berör cirkularitet i någon form går under olika benämningar. Inom aktuella initiativ kan detta anges såsom cirkulär upphandling, hållbar upphandling och miljöanpassad offentlig upphandling. Kartläggningen har omfattat samtliga dessa begrepp.

En utförlig källförteckning finns i slutet av dokumentet. Totalt finns det tre kartläggningar, som kan läsas som fristående eller kompletterande dokument.

Avgränsningar

Mot bakgrund av begränsningen på uppdraget, kan kartläggningen inte göra anspråk på att vara heltäckande. Den ska ses som en översikt och bidrar med ett urval av relevant lagstiftning, initiativ på olika intressentnivåer samt en sammanställning av aktörer som agerar i frågan. Utifrån delegationens önskemål har geografiskt fokus främst lagts i synnerhet på EU, Norden och Sverige.

Kartläggningen är tänkt att fungera som ett underlag och en nulägesbild till stöd för Delegationen för cirkulär ekonomi, referensgruppen samt övriga aktörer som är intresserade av offentlig upphandling kopplad till cirkulär ekonomi.

Givet att kartläggningen producerats under mycket kort tid är dokumentet en sammanställning av existerande källor och därmed inte att betrakta som ett original. Källhänvisning finns i anslutning till i princip varje textstycke för att tydligt härleda varifrån information inhämtats.

Definitioner

Offentlig upphandling som berör hållbar utveckling och cirkularitet har inte en entydig definition, utan kan benämnas cirkulär upphandling, cirkulär och biobaserad upphandling, hållbar upphandling, grön offentlig upphandling och miljöanpassad upphandling.

Offentlig upphandling

Introduktion

Delegationen för cirkulär ekonomi har under 2019 valt att fokusera på tre områden i sitt arbete – plast, design för cirkularitet och offentlig upphandling. De offentliga upphandlingarna i Sverige omfattar 683 miljarder kronor varje år.³ Offentlig upphandling står inte bara för en omfattande del av konsumtionen inom Sverige utan även i EU. Inom EU:s gränser utfärdar myndigheter varje år anbudsinfordringar för varu- och offentliga byggentreprenadkontrakt till ett värde på cirka 300 miljarder euro.⁴

Den offentliga upphandlingen svarar med andra ord för en stor del av konsumtionen inom EU. Miljöanpassad offentlig upphandling ses därför som en viktig faktor, som kan driva på den cirkulära ekonomin. Redskapen för detta är bland annat strategin för offentlig upphandling, EU:s stödsystem och frivilliga kriterier för miljöanpassad offentlig upphandling.⁵ Även Sveriges nationella upphandlingsstrategi lyfter frågan; att med välformulerade krav på varor och tjänster kan offentlig upphandling bli en stark drivkraft för hållbar utveckling.⁶

Denna omställning är inte okomplicerad, då cirkulär upphandling ställer nya krav på exempelvis kommunernas upphandlare, beslutsfattare och politiker.⁷ Detta kan ses inom exempelvis området hantering av textilier och textilavfall. Naturvårdsverket lyfter frågan i en rapport, att priset ofta är av avgörande betydelse för den offentliga konsumenten samt att krav i upphandlingar i hög utsträckning styrs av lägst pris.⁸

Det kan finnas juridiska hinder, som gör det svårt att bidra till ökad återanvändning och återvinning, samt bristande kunskaper och/ eller svårigheter att få fram information om begagnade varor.⁹ Cirkulär och mer resurseffektiv upphandling kräver med andra ord planering, konsekvensanalys och uppföljning, men kan rätt använd utgöra ett viktigt styrmedel i omställningen till en cirkulär ekonomi.¹⁰

I avsnitten nedan kommer en kort redogörelse att ges om rådande lagstiftning på området upphandling, aktuella initiativ och aktörer som driver frågor som rör cirkularitet.

Lagstiftning

Offentlig upphandling styrs av ett antal olika lagar som reglerar på vilket sätt det offentliga ska göra sina upphandlingar. I första hand styrs upphandlingar enligt reglerna i lagen (2016:1145) om offentlig

³ Se <https://www.upphandlingsmyndigheten.se/omossmeny/om-oss/> (2019-06-04)

⁴ Se https://simap.ted.europa.eu/sv_SE/web/simap/european-public-procurement (2019-06-04)

⁵ Se <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2018/SV/COM-2018-29-F1-SV-MAIN-PART-1.PDF> (2019-06-04)

⁶ Se

<https://www.regeringen.se/49eaf7/globalassets/regeringen/dokument/finansdepartementet/pdf/2016/upphandlingsstrategin/nationella-upphandlingsstrategin.pdf> (2019-06-04)

⁷ Se https://www.regeringen.se/49550d/contentassets/e9365a9801944aa2adce6ed3a85f0f38/fran-vardekejda-till-vardecykel-2017_22.pdf (2019-06-06)

⁸ Se <http://www.naturvardsverket.se/upload/miljoarbete-i-samhallet/miljoarbete-i-sverige/regeringsuppdrag/2016/redovisade/redovisning-regeringsuppdrag-hantering-textilier-2016-09-26.pdf> (2019-06-06)

⁹ Se <http://www.naturvardsverket.se/upload/miljoarbete-i-samhallet/miljoarbete-i-sverige/regeringsuppdrag/2016/redovisade/redovisning-regeringsuppdrag-hantering-textilier-2016-09-26.pdf> (2019-06-06)

¹⁰ Se https://www.regeringen.se/49550d/contentassets/e9365a9801944aa2adce6ed3a85f0f38/fran-vardekejda-till-vardecykel-2017_22.pdf (2019-06-06)

upphandling (LOU), lagen (2016:1146) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster (LUF), lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner (LUK), samt lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet (LUFS). De olika lagarna tar sikte på olika typer av upphandlingar beroende på bland annat vem det är som gör inköpen och vad som köps in.¹¹

Under senare år har regeringen genomfört ett omfattande reformarbete som rör upphandlingsområdet i Sverige. Denna reform består av tre delar – upphandlingslagstiftningen, inrättandet av Upphandlingsmyndigheten och den nationella upphandlingsstrategin. På lagstiftningsområdet har fokus varit på att genomföra EU:s tre upphandlingsdirektiv och att få den nationella lagstiftningen på plats.¹²

Uppskattningsvis en tredjedel av Sveriges nationella upphandlingar omfattas av upphandlingsdirektiven, vilket betyder att huvudparten av alla upphandlingar i Sverige inte faller inom EU-direktivens tillämpningsområde i stort. Storleken på de kontraktsbelopp, de så kallade tröskelvärdena, från och med vilka en upphandling skall offentliggöras inom hela EU fastställs i EU-direktiven.¹³ En översyn av den nationella lagstiftningen har skett i syfte att förenkla regelverket och att skapa mer flexibla bestämmelser för upphandlingar av sociala tjänster med mera.¹⁴

Den 1 januari 2017 trädde tre nya upphandlingslagar i kraft och många av reglerna i dem har förändrats. EU:s regler om offentlig upphandling syftar till att leverantörer ska kunna konkurrera om offentliga kontrakt på lika villkor. En anledning till att EU har sett över reglerna är man vill göra det enklare för småföretag att lämna anbud. De nya lagarna innebär nya möjligheter för leverantörer. Exempelvis annonseras fler tjänster i hela EU och inte bara nationellt.¹⁵

Andra exempel är att möjligheterna ökar till dialog och förhandlingar mellan myndigheter och leverantörer. Det har också införts ett nytt förfarande som tillåter att myndigheten och leverantören ingår ett innovationspartnerskap för att utveckla och köpa produkter som inte redan finns på marknaden. Det har likaså införts regler om dynamiska inköpssystem som kanske bäst kan beskrivas som en form av elektroniska ramavtal som är öppna för nya leverantörer under sin giltighetstid.¹⁶

Aktuella initiativ

I ett projekt som pågår under 2019 ska Svenska Miljöinstitutet IVL, via innovationsprogrammet RE:Source, dokumentera och sprida erfarenheter från upphandlingar i Sverige där olika typer av cirkulära kriterier har prövats.¹⁷ Då cirkulär upphandling är ett relativt nytt begrepp är tanken att arbetet ska ligga till grund för fortsatt utveckling inom området. I projektet ser man att policy och styrmedel behöver utvecklas för att stimulera cirkulära materialflöden och för att minska resursanvändningen. För att lyckas med detta krävs dock ökad kunskap om vilka incitament och upphandlingsmetoder som

¹¹ Se <https://www.upphandlingsmyndigheten.se/upphandla/om-upphandlingsreglerna/om-lagstiftningen/> (2019-06-07).

¹² Se

<https://www.regeringen.se/49eaf7/globalassets/regeringen/dokument/finansdepartementet/pdf/2016/upphandlingsstrategin/nationella-upphandlingsstrategin.pdf> (2019-06-07)

¹³ Se https://simap.ted.europa.eu/sv_SE/web/simap/european-public-procurement (2019-06-04)

¹⁴ Se https://simap.ted.europa.eu/sv_SE/web/simap/european-public-procurement (2019-06-04)

¹⁵ Se <https://www.upphandlingsmyndigheten.se/aktuellt/ny-lagstiftning-om-offentlig-upphandling--vad-innebar-den-for-dig-som-leverantor/> (2019-06-07).

¹⁶ Se <https://www.upphandlingsmyndigheten.se/aktuellt/ny-lagstiftning-om-offentlig-upphandling--vad-innebar-den-for-dig-som-leverantor/> (2019-06-07).

¹⁷ Se <http://www.recycling.se/nyheter-media/nyheter/upphandling> (2019-06-06)

finns och som kan vidareutvecklas. Projektet sker i nära dialog med kommuner och regioner för att både planera och genomföra upphandlingar där cirkulära kriterier kan prövas.

Under 2019 leder Göteborgs Stad ett projekt för att på sikt minska avfallsmängden. Projektet finansieras av Vinnova. Varje år står byggsektorn för ungefär en tredjedel av hela Sveriges avfall, vilket uppstår vid nybyggnation, rivning och renovering. Projektet fokuserar på hur offentliga aktörer kan formulera sina upphandlingskrav så att de påskyndar byggsektorns omställning mot mer hållbara bygg- och rivningsprocesser. Projektet ska bland annat resultera i förslag på upphandlingskrav som är enkla att följa upp.¹⁸

Under tidsperioden 2019-2022 pågår ett forskningsprojekt på Kungliga Tekniska Högskolan (KTH), på avdelningen vatten- och miljöteknik, med syfte är att beskriva vad som menas med cirkulär upphandling. Forskningsprojektet ska sammanställa nuläget, identifiera sektorer och produkter lämpliga för cirkulär upphandling. Studien, som finansieras av Formas, ska föreslå lämpliga typer av upphandlingskriterier för att på sikt stimulera och bredda den praktiska tillämpningen av denna upphandlingstyp.¹⁹

Kommunerna i Uppsala, Eskilstuna, Norrköping, och Linköping har startat samverkansprojektet med det formella namnet "Minskad klimatpåverkan från plast i kommunal verksamhet", men som kallas för "Jakten på plasten". Projektet, som stöds av Europeiska regionala utvecklingsfonden, pågår från september 2017 till december 2020 med huvudsyfte att minska kommunernas miljö- och klimatpåverkan från den fossila plasten. Projektet ska utifrån ett kommunalt perspektiv bidra till minskad miljö- och klimatpåverkan bland annat genom att nya metoder för hur upphandling kan användas som ett effektivt verktyg för att göra skillnad för miljö, klimat och cirkulär ekonomi.²⁰

Som ett led i arbetet med att utveckla de offentliga upphandlingarna har regeringen tagit fram en nationell upphandlingsstrategi. Den innehåller tips och råd om hur upphandlande myndigheter och enheter kan arbeta för att utveckla sitt strategiska arbete med offentliga inköp.²¹ Strategin syftar bland annat till att göra innovationsupphandling till en naturlig del av de upphandlande myndigheternas verksamhetsutveckling. Strategin behövs då regeringen ser att de offentliga inköpen kommer att spela en avgörande roll för Sveriges nationella genomförande av FN:s Agenda 2030 för långsiktigt hållbar ekonomisk, social och miljömässig utveckling, men även Sveriges politik för global utveckling (PGU).²²

United Nations Environment Programme (UNEP) har i flera år drivit frågor om hållbar offentlig upphandling, *Sustainable public procurement* (SPP), med koppling till de Globala målen och i synnerhet delmål 12.7. I en global översikt från år 2017 lyfter UNEP att den offentliga upphandlingen kan motsvara 12 procent av BNP inom OECD och upp till hela 30 procent i många utvecklingsländer, vilket gör offentlig upphandling till en stark drivkraft på marknaden för en mer hållbar utveckling. Ett hinder som identifieras i rapporten är dels föreställningen om att hållbar upphandling och hållbara

¹⁸ Se <http://www.mynewsdesk.com/se/goteborgsstad/pressreleases/upphandlingskrav-ska-bidra-till-mindre-avfall-inom-byggsektorn-2833479> (2019-06-06)

¹⁹ Se <https://www.seed.abe.kth.se/forskning/ali/pagaende-forskningsprojekt/cirkular-offentlig-upphandling-1.896909> (2019-06-06)

²⁰ Se <http://www.jaktenpaplasten.se/om-projektet/> (2019-06-06).

²¹ Se <https://www.regeringen.se/informationsmaterial/2016/06/nationella-upphandlingsstrategin/> (2019-06-06)

²² Se

<https://www.regeringen.se/49eaf7/globalassets/regeringen/dokument/finansdepartementet/pdf/2016/upphandlingsstrategin/nationella-upphandlingsstrategin.pdf> (2019-06-06)

produkter är dyrare än "konventionell" upphandling och dels bristande kompetens på området hållbar upphandling.²³

År 2017 tog ett 30-tal aktörer, på området med koppling till offentliga möbler, ett samlat grepp för att möbelbranschen ska få förutsättningar att ställa om till en cirkulär ekonomi.²⁴ I Sverige produceras möbler till ett värde om ca 23 miljarder kronor årligen, varav en fjärdedel är kontorsmöbler som i sig bidrar med en klimatpåverkan om uppskattningsvis 150 000 ton CO₂-ekvivalenter per år. Initiativet har stöd från Vinnova med 15 miljoner och bidrar till att driva storskalig förändring inom möbelbranschen. Syftet med projektet är att studera förutsättningar för storskalig övergång till cirkulära affärsmodeller i branschen. Detta omfattar system för märkning och certifiering av återbrukade möbler, att engagera kunder som arbetar med upphandling och trygga cirkulära processer hos producenter.

En studie från Nordiska ministerrådet *Circular procurement in the Nordic Countries* från 2017 tar upp fyra strategier, som tillsammans kan bredda det cirkulära perspektivet i offentlig upphandling. Dessa rör upphandling med kriterier som gynnar cirkulära produkter eller tjänster, nya och innovativa produkter/ tjänster/ material som främjar cirkulär ekonomi, upphandling av tjänster och nya affärsidéer samt upphandling som främjar industriell symbios och cirkulära system.²⁵ I rapporten konstateras att goda exempel på cirkulär upphandling går att finna i Danmark, Finland, Sverige och Norge. Rapporten lyfter även att funktionskrav, kostnader relaterade till livscykelanalys och applikation av kriterier i relation till återvinning av material stödjer cirkulär upphandling.²⁶

Hållbar upphandling är upphandling av varor och tjänster som ger lägre miljöpåverkan under livslängden än de varor och tjänster som annars skulle köpas. I en norsk studie från 2017 har man analyserat tio upphandlingar med miljökrav. Analyserna visar att upphandlingarna ger miljönytta, till exempel genom lägre utsläpp av växthusgaser. Resultatet visar att det går att göra stora miljövinster med hjälp av upphandling, men även att kostnaden är högre för att reducera klimatpåverkande utsläpp med hjälp av upphandling i jämförelse med andra klimatåtgärder på norsk nationell nivå. I rapporten betonar Oslo Economics samtidigt att hållbar upphandling bör betraktas som en strategisk åtgärd. De investeringar som offentlig upphandling kan göra i miljöanpassad teknik och kompetens gör det möjligt att uppnå kostnadseffektiva miljövinster på lång sikt.²⁷

Aktörer

Circular Hotspots är plattformar som finns i flera länder på global nivå. Inom EU finns Circular Hotspots inom exempelvis i Slovenien, Holland, och Polen med flera.²⁸ Circular Hotspots syftar till att dela goda exempel mellan sektorer, stödja samarbete och gemensamma insatser, som rör exempelvis policyfrågor med mera. Under juni 2019 startar Nordic Circular Hotspot, som ska samlar nyckelaktörer i Norge, Sverige och Finland.²⁹ Med Nordic Circular Hotspot vill initiativtagarna skapa en plattform för att dela kunskap om cirkulär ekonomi och att stötta cirkulära affärsmodeller med mera.³⁰

²³ Se

https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/20919/GlobalReview_Sust_Procurement.pdf?sequence=1&isAllowed=y (2019-06-10)

²⁴ Se <https://www.ri.se/sv/press/nu-staller-mobelbranschen-om-till-cirkular-ekonomi> (2019-06-06)

²⁵ Se <https://www.upphandlingsmyndigheten.se/verktyg/trendens/offentlig-upphandling-som--verktyg-for-en-cirkular-ekonomi/att-sluta-cirkularna--fyra-strategier-for-cirkular-upphandling/> (2019-06-06)

²⁶ Se <https://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1092366/FULLTEXT01.pdf> (2019-06-04)

²⁷ Se <https://www.upphandlingsmyndigheten.se/verktyg/trendens/offentlig-upphandling-som--verktyg-for-en-cirkular-ekonomi/verklig-klimatnytta-med-hallbar-upphandling-i-norge/> (2019-06-07)

²⁸ Se <https://circulareconomy.europa.eu/platform/en/news-and-events/all-news/five-front-running-circular-hotspots-europe-join-forces> (2019-06-06)

²⁹ Se <https://www.ri.se/sv/press/samarbete-omstallning-till-cirkular-ekonomi-i-norden> (2019-06-06)

³⁰ Se <https://www.ri.se/sv/press/samarbete-omstallning-till-cirkular-ekonomi-i-norden> (2019-06-06)

EU-kommissionen är en viktig aktör på området offentlig upphandling. Kommissionen vill utöka kunskapsbasen och tillgången på data för att mäta framsteg mot cirkulär ekonomi. Här ingår arbete för att utveckla metoder och datamängder, som kan användas för indikatorerna om miljöanpassad offentlig upphandling.³¹ Kommissionen kommer att fortsätta förfinna de indikatorer som behöver utvecklas vidare, bland annat de som rör grön offentlig upphandling.³²

Formas är ett statligt forskningsråd för hållbar utveckling, som finansierar forskning och innovation, utvecklar strategier, gör analyser och utvärderar. Forskningsrådet genomför särskilda miljöanalyser, som syftar till att underlätta att Sverige når miljömålen, samt kommunicerar forskning och forskningsresultat. Flera projekt inom cirkulär ekonomi, däribland "Utforskning av cirkulär offentlig upphandling som katalysator för cirkulär ekonomi" har fått finansiering genom Formas utlysning inom cirkulär och biobaserad ekonomi.³³

Hållbar upphandling är ett samarbete mellan Sveriges regioner, som syftar till att stötta hållbar upphandling för en hållbar utveckling. I enlighet med Agenda 2030 vill Hållbar upphandling främja hållbara offentliga upphandlingsmetoder i syfte att minska negativ påverkan på människor och miljö under produktens eller tjänstens livscykel. Forumets vision är att förhindra och begränsa de sociala och miljömässiga riskerna vid upphandling av varor och tjänster, samt att i samverkan med leverantörer främja hållbara leveranskedjor.³⁴

Konkurrensverkets uppdrag är att arbeta för en effektiv konkurrens i privat och offentlig verksamhet till nytta för konsumenterna. Myndigheten ska också arbeta för en effektiv offentlig upphandling till nytta för det allmänna och marknadens aktörer. I uppdraget ingår att bedriva tillsyn och stöd inom konkurrensområdet samt att bedriva tillsyn inom upphandlingsområdet. Myndigheten arbetar även med forskningsfrågor och har ett omfattande internationellt samarbete inom dess områden. Konkurrensverket sprider också information och ökar kunskapen om upphandling och konkurrens.³⁵

Kungliga Tekniska Högskolan (KTH) startades år 1827 och har utvecklats till ett av Europas ledande tekniska universitet. Tillsammans med näringsliv och samhälle arbetar KTH för hållbara lösningar, vilket inkluderar forskning om cirkulär ekonomi och cirkulär offentlig upphandling (se avsnitt *Initiativ ovan*).³⁶

Mistra är en svensk forskningsstiftelse, som ska främja utvecklingen av starka forskningsmiljöer inom miljöområdet med målet att skapa en god livsmiljö för alla. De investeringar Mistra gör ska även bidra till att företag, offentliga aktörer och användare kan utveckla nya produkter, tjänster och arbetsmetoder som möter samhällets miljöutmaningar. Samtidigt ska satsningarna stärka svensk konkurrenskraft.³⁷

Naturvårdsverket är en statlig myndighet för miljöfrågor som arbetar på uppdrag av den svenska regeringen med miljöfrågor inom Sverige, EU och internationellt. Naturvårdsverket ansvarar för frågor som handlar om klimat och luft, mark, biologisk mångfald, förorenade områden, kretslopp och avfall, miljöövervakning samt miljöforskning.³⁸

³¹ Se <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2018/SV/COM-2018-29-F1-SV-MAIN-PART-1.PDF> (2019-06-10)

³² Se <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2018/SV/COM-2018-29-F1-SV-MAIN-PART-1.PDF> (2019-06-10)

³³ Se www.formas.se

³⁴ Se www.hallbarupphandling.se

³⁵ Se www.konkurrensverket.se

³⁶ Se www.kth.se

³⁷ Se www.mistra.org

³⁸ Se www.naturvardsverket.se

Nordiska ministerrådet bildades år 1971 och är de nordiska regeringarnas officiella samarbetsorgan. Detta nordiska samarbete omfattar Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige samt Färöarna, Grönland och Åland. Det Nordiska ministerrådet har bland annat samarbetsprogram på områden som miljö och klimat samt driver frågor som rör cirkulär ekonomi.³⁹

RE:Source är ett strategiskt innovationsprogram som fokuserar på att utveckla cirkulära, resurseffektiva materialflöden. Programmet startades 2016 och ska pågå i tolv år. RE:Source har till dags dato finansierat 150 olika projekt. Finansiärer i programmet är Energimyndigheten, Formas och Vinnova, som totalt delat ut runt 50 miljoner per år till olika projekt. Målet med programmet är att uppnå en hållbar materialanvändning inom planetens gränser och att stödja forskning och innovation för hållbar materialanvändning.⁴⁰

RISE samt **Rise Inventia AB** är ett forskningsinstitut. I internationell samverkan med företag, akademi och offentlig sektor bidrar RISE till ett konkurrenskraftigt näringsliv och ett hållbart samhälle. Inventiakoncernens verksamhet ingår i sin helhet i division RISE Bioekonomi.⁴¹

SKL Kommentus ägs av Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) samt en majoritet av Sveriges kommuner, vilka även är dess kunder. Inköpscentralen SKL Kommentus stödjer sina kunder med avtal och tjänster inom inköp och HR. Stort fokus på senare år har varit på innovativa lösningar och att jobba med cirkulär ekonomi. Många kommuner, landsting och regioner fokuserar sitt hållbarhetsarbete kring Agenda 2030 och de 17 hållbarhetsmålen, vilket SKL Kommentus vill stödja. SKL Kommentus Inköpscentral har en ambition att göra sina nationella ramavtal så pass flexibla att upphandlande myndigheterna kan avropa varor och tjänster enligt angivna målsättningar för Agenda 2030.⁴²

Svenska Miljöinstitutet IVL har en bred miljöprofil. IVL förenar tillämpad forskning och utveckling i nära samverkan med näringslivet och det offentliga. IVL har genomfört ett antal studier om offentlig upphandling (se avsnitt *Initiativ* ovan).⁴³

Upphandlingsmyndigheten inrättades år 2015 och ger stöd i offentlig upphandling genom att utveckla och förmedla kunskap, verktyg och metoder. Myndigheten vill utveckla den goda offentliga affären, som har fokus på hållbara, innovativa och effektiva upphandlingar. Den verkar för att fler leverantörer, exempelvis små och medelstora företag, deltar i upphandlingar. Upphandlingsmyndighetens vision är sunda offentliga affärer för en hållbar framtid.⁴⁴

United Nations Environment Programme (UNEP) är Förenta Nationernas (FN) miljöprogram. UNEP sätter agendan för miljö och främjar ett enhetligt genomförande av miljödimensionen i hållbar utveckling inom FN:s system. Cirka 190 av världens länder är medlemmar.⁴⁵

Vinnova är en statlig innovationsmyndighet i Sverige, vars vision är att Sverige ska vara en innovativ kraft i en hållbar värld. Som statlig myndighet får Vinnova uppdrag av regeringen att utreda olika frågor och resultatet används sedan som underlag för regeringens arbete. Vinnova finansierar flera projekt med fokus på att utveckla offentlig upphandling i riktning mot cirkulär ekonomi (se avsnitt *Initiativ* ovan).⁴⁶

³⁹ Se www.norden.org/sv/nordiska-ministerradet

⁴⁰ Se www.resource-sip.se

⁴¹ Se www.ri.se/sv

⁴² Se www.skllkommentus.se

⁴³ Se www.ivl.se

⁴⁴ Se www.upphandlingsmyndigheten.se

⁴⁵ Se www.unenvironment.org

⁴⁶ Se www.vinnova.se

Sammanfattning

Kartläggningen har åskådliggjort lagstiftning och initiativ som tagits på myndighets- och beslutsfattarnivå. Sedan har ett axplock av processer som pågår och initiativ som tagits av aktörer på nationella och internationella arenor presenterats. Avslutningsvis har en sammanställning av aktörer som agerar i frågan om offentlig upphandling på området cirkulär ekonomi även presenterats.

Kartläggningen visar att mycket sker på olika aktörsnivåer, men ännu återstår utmaningar i att identifiera långsiktiga, och hållbara, lösningar på området offentlig upphandling. De offentliga upphandlingarna i Sverige omfattar 683 miljarder kronor varje år och står även för en omfattande del av konsumtionen inom i EU.

Omställningen till mer cirkulär upphandling är dock inte okomplicerad, då den ställer nya krav på exempelvis kommunernas upphandlare, beslutsfattare och politiker. Cirkulär och mer resurseffektiv upphandling kräver mer planering, konsekvensanalys och uppföljning, men kan rätt använd utgöra ett mycket viktigt styrmedel i omställningen till en cirkulär ekonomi.

Källförteckning

<http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2018/SV/COM-2018-29-F1-SV-MAIN-PART-1.PDF> (2019-06-04)

<http://www.jaktenpåplasten.se/om-projektet/> (2019-06-06).

<http://www.mynewsdesk.com/se/goteborgsstad/pressreleases/upphandlingskrav-ska-bidra-till-mindre-avfall-inom-byggsektorn-2833479> (2019-06-06)

<http://www.naturvardsverket.se/upload/miljoarbete-i-samhallet/miljoarbete-i-sverige/regeringsuppdrag/2016/redovisade/redovisning-regeringsuppdrag-hantering-textilier-2016-09-26.pdf> (2019-06-06)

<http://www.recycling.se/nyheter-media/nyheter/upphandling> (2019-06-06)

<https://circulareconomy.europa.eu/platform/en/news-and-events/all-news/five-front-running-circular-hotspots-europe-join-forces> (2019-06-06)

<https://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1092366/FULLTEXT01.pdf> (2019-06-04)

https://simap.ted.europa.eu/sv_SE/web/simap/european-public-procurement (2019-06-04)

https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/20919/GlobalReview_Sust_Procurement.pdf?sequence=1&isAllowed=y (2019-06-10)

https://www.regeringen.se/49550d/contentassets/e9365a9801944aa2adce6ed3a85f0f38/fran-vardekejda-till-vardecykel-2017_22.pdf (2019-06-06)

<https://www.regeringen.se/49eaf7/globalassets/regeringen/dokument/finansdepartementet/pdf/2016/upphandlingsstrategin/nationella-upphandlingsstrategin.pdf> (2019-06-04)

<https://www.regeringen.se/4ac33b/contentassets/d13d35490a9f470a87b885188587b5ae/budgetpropositionen-for-2019-hela-dokumentet-prop.-2018191.pdf>

<https://www.regeringen.se/informationsmaterial/2016/06/nationella-upphandlingsstrategin/> (2019-06-06)

<https://www.ri.se/sv/press/nu-staller-mobelbranschen-om-till-cirkular-ekonomi> (2019-06-06)

<https://www.ri.se/sv/press/samarbete-omstallning-till-cirkular-ekonomi-i-norden> (2019-06-06)

<https://www.seed.abe.kth.se/forskning/ali/pagaende-forskningsprojekt/cirkular-offentlig-upphandling-1.896909> (2019-06-06)

<https://www.upphandlingsmyndigheten.se/aktuellt/ny-lagstiftning-om-offentlig-upphandling--vad-innebar-den-for-dig-som-leverantor/> (2019-06-07).

<https://www.upphandlingsmyndigheten.se/omossmeny/om-oss/> (2019-06-04)

<https://www.upphandlingsmyndigheten.se/upphandla/om-upphandlingsreglerna/om-lagstiftningen/> (2019-06-07).

<https://www.upphandlingsmyndigheten.se/verktyg/trendens/offentlig-upphandling-som--verktyg-for-en-cirkular-ekonomi/att-sluta-cirklarna--fyra-strategier-for-cirkular-upphandling/> (2019-06-06)

<https://www.upphandlingsmyndigheten.se/verktyg/trendens/offentlig-upphandling-som--verktyg-for-en-cirkular-ekonomi/verklig-klimatnytta-med-hallbar-upphandling-i-norge/> (2019-06-07)

www.hallbarupphandling.se

www.ivl.se

www.konkurrensverket.se

www.kth.se

www.naturvardsverket.se

www.norden.org/sv/nordiska-ministerradet

www.resource-sip.se

www.ri.se

www.skllkommentus.se

www.unenvironment.org

www.upphandlingsmyndigheten.se

www.vinnova.se